

A dense crowd of people, many with beards and wearing traditional or heavy clothing, is gathered in a city square. In the background, the ornate, multi-domed architecture of St. Isaac's Cathedral is visible. The scene is filled with people, some looking towards the camera, others engaged in conversation or looking away. The overall atmosphere is one of a busy, historical urban setting.

suç ve ceza
FYODOR
DOSTOYEVSKI

ANTİK

SUÇ VE CEZA

RASKOLNIKOV

Çok sıcak bir temmuz akşamıydı. Kiracı olarak kaldığı tavan arasındaki oda, fırın gibi yanıyordu. Dışarı çıkmak, biraz temiz hava almak ve nehir kenarına oturup serinlemek istiyordu.

Kapıdan çıkacağı sırada ev sahibi kadınla karşılaşmaktan korktu. Odanın birkaç aylık kirası ve yemek borcu birikmişti. Ne zaman dışarı çıksa pansiyoncu kadının tehdit dolu bakışları ile karşılaşılıyor, utancından ne diyeceğini şaşırıyordu.

Üç dört ay öncesine kadar her şey yolunda gidiyordu. Annesinin gönderdiği harçlık ve ders vererek kazandığı birkaç kuruş masraflarını karşılamaya yetiyordu. Annesinden ve bir kız kardeşinden başka hayatta kimsesi kalmamıştı. Kız kardeşi aileye yük olmamak için bir toprak ağasının evine yatılı hizmetçi olarak girmişti. Annesi, ölen kocasından kalan emekli maaşı ile geçiniyordu. Ana-kız artırdıkları parayı evin tek oğluna gönderiyor, onun okuyup büyük bir memur olmasını istiyorlardı. Delikanlı da devam ettiği Hukuk Fakültesi'ni bitirmek, iyi bir avukat olmak ve annesi ile kız kardeşini yanına alarak onları rahat ettirmek istiyordu.

Fakat birden işler öyle ters gitmeye başladı ki... Hem annesinden ve kız kardeşinden gelen paralar kesilmiş hem de ders verdiği müşterilerini kaybetmişti. Evden para gelmemesi bir yana, haber bile alamıyordu. Para ile birlikte mektuplar da kesilmişti. Kötü bir şeyler olduğu muhakkaktı.

Fakirliğin ağır pençesi sefaleti de beraberinde getirdi. Ne fakülteadaki dersleri takip ediyor ne de biriyle görüşüyordu. İlk ay, evden para gelince geri almak niyetiyle, baba yadigarı altın çerçeveli cep saatini tefeci bir kadına rehin bırakmıştı.

Aniden dudaklarında alaycı bir gülümseme belirdi. Artık hiç kimseden ve hiçbir şeyden korkmadığını hissediyor, buna kendi de şaşırıyordu.

Daha önce gürültü etmemek için kedi gibi indiği merdivenlerden bu sefer zengin ve kendine güvenen bir kiracı gibi rahatça indi. Delikanlının indiğini duyan ve her seferinde karşısına asık bir suratla çıkan pansiyoncu kadın, nedense görünmemişti.

Delikanlı bir kere daha güldü.

“İşte bütün mesele bu!” diye mırıldandı. “Cesur ve utanmaz biri oldun mu, senden çekinirler! Bütün yumruklar korkak, beceriksiz ve namuslu insanların tepesine iner.”

Petersburgluların çok iyi bildiği pis ve ekşi kenar mahalle kokusu sıcaklığın da tesiriyle dayanılmaz bir hal almıştı, ama delikanlının buna hiç aldırmış ettiği yoktu. Meyhanelerden sarhoş naraları yükseliyordu. Zihni öylesine meşguldü ki hiçbir şey duymuyordu.

İnce yüz hatları, güzel kara gözleri, esmer teni ve biraz uzunca boyu ile yakışıklı ve narin bir gençti. Fakat öyle kötü giyinmişti ki görenler onu dilenci sanırlardı.

Kaldırımında dalgın dalgın yürürken, yanından içi sarhoşlarla dolu, niçin ve nereye gittiği bilinmeyen iri bir at arabası geçti. Sarhoşlardan biri eliyle onu göstererek avazı çıktığı kadar bağırdı:

“Hey, sen! Alman şapkalı serseri! Şarap parası bulamadıysan bize takıl!”

Delikanlı sarhoşun hakaretine değil, başka bir şeye kızdı:

“Lanet olsun! Bunu nasıl düşünemedim? Başımdaki bu şapka ile nereye gitsem tanırılar. İhmal edilen ve hesaba katılmayan küçük bir ayrıntı suçluyu ele verir... Hani her şeyi en ince teferruatına kadar plânlamıştın? Budala, sen de! Sen kim, o işin hakkından gelmek kim...”

Gerçi, şimdi sadece “deneme” için gidiyordu. Öyle bile olsa, çok dikkat etmesi gerekiyordu.

“Bu paçavraların üstüne Alman şapkası değil, ancak bir dilenci kasketi yakıştır...” diye mırıldandı.

Kanal boyunca yürüdü. Büyük bir binanın önünde durdu. Böyle tehlikeli bir işe nasıl olup da karar verebildiğine kendi de inanmıyordu, ama artık bir kere karar vermişti ve bunu mutlaka gerçekleştirmeliydi. Bütün geleceği buna bağlıydı.

Heyecandan kalbi duracak gibi oldu. Küçük küçük dairelere bölünmüş ve kiraya verilmiş bu evde aşçı kadınlar, hizmetçiler, terziler, işçiler ve çeşit çeşit insan oturuyordu. Evin iki kapısı vardı ve giren çıkanların gürültüsü hiç eksik olmuyordu.

Ana kapının önünde, böyle kararsız beklemesi hiç de uygun değildi. Dairelerin hizmetini gören üç kapıcı vardı. Bunlardan birine rastlayabilirdi. Hızla içeri girdi. Kimseye görünmeden yana saptı. Burası gündüz bile karanlıktı. Yandaki evin gölgesi ışığı engelliyordu. Küçük bir servis merdiveni vardı ve buradan her kata kolayca çıkmak mümkündü. Bütün bu teferruatı önceki ziyaretlerinde öğrenmiş, plânını buna göre yapmıştı.

Dördüncü kata çıktı. Heyecanı iyice artmıştı.

“Daha işin denemesindeyken böyle korkarsam, gerçeğini nasıl yaparım?” diye kendine kızdı.

Sahanlığa çıktığı sırada gürültüler duyup irkildi. Dikkat edince, hamalların bu kattaki dairenin birinden eşya çıkardıklarını gördü.

“Demek asker emeklisi Alman taşınıyor,” diye düşündü.

Bu oldukça iyi bir gelişmeydi. Asker emeklisi taşındığına göre, dördüncü katta dolu olan yalnız Tefeci Kadın’ın dairesi olacaktı. Hamallar aşağı inince derin bir nefes aldı. Birkaç adım ilerledi. Kocakarının kapısının önünde durdu. Titreyen elini çingirak ipine götürüp çekti. Çingirak, sanki bakırdan değil de

tenekedenmiş gibi tok sesler çıkararak çınladı. Plânını yaparken bu çingirak sesini de hesaba katmamıştı. İşte küçük bir ayrıntıyı daha kaçırmış oluyordu. Bütün vücudu, hücrelerine kadar titredi.

Kapı hafifçe aralandı. Kapı aralığından sadece kocakarının kedi gibi parlayan gözleri görüldü. Hamallar dönüp sahanlıkta belirmiş olduklarından, kocakarı çekinmeden kapıyı ardına kadar açtı. Delikanlı kapının eşiğinden adımını atarak mutfaktan tahta bir bölme ile ayrılan hole girdi. Tefecinin müşterilerini burada kabul ettiğini biliyordu. Onun böyle teklifsizce içeri girişi eski bir müşteri olduğunu belli ediyordu. Kocakarı yine de şüpheli bakışlarını delikanlıya dikmiş, hiçbir şey söylemeden öylece bakıyordu. Hayret edilecek bir şey varsa, o da delikanlının artık hiç heyecan duymuyor olmasıydı... Buna kendi de inanamıyordu, ama gerçekte işte.

Kocakarı ufak boylu, çelimsiz, sıska bacaklı, sivri burunlu, yassı alınlı, tilki bakışlı bir acuze idi. Altmış yaşındaydı, ama daha ihtiyar gösteriyordu. Sık sık solumasından ve derin öksürüklerinden hastalıklı olduğu anlaşılıyordu. Başını açıktı. Kim bilir kaç aydır tarak yüzü görmeyen kıvrıkcık saçlarıyla büyücülere benziyordu.

Delikanlı daha nazik davranması gerektiğini hatırlayarak hafifçe eğildi.

“Adım Raskolnikov,” dedi. “Üniversite öğrencisiyim. Birkaç ay önce gelmiştim.”

Kocakarı gözlerini ondan ayırmadan tane tane konuştu:

“Evet, hatırlıyorum. Çok iyi hatırlıyorum. Söyleyin bakalım, verdiğim parayı faiziyle birlikte getirdiniz mi?”

“Ne yazık ki hayır.”

“Ya! Demek öyle? O halde niçin geldiğinizi sorabilir miyim? Size verdiğim müddet doldu, üç gün de geçiyor.”

“Rehin bırakmak ve biraz daha para almak için başka bir parça getirdim. Elime yakında önemli miktarda para geçecek. Biraz sabredin, ikisini de faiziyle birlikte ödeyeceğim.”

Delikanlı bunları söylerken, bir yandan da etrafı kolaçan ediyordu. Kocakarı kakhaha atmak için ağzını açmıştı ki boğucu bir öksürük nefesini keserek buna fırsat vermedi. Boğazına biriken balgamı zorla yuttuktan sonra konuştu:

“Geçin efendim! Biz böyle palavraları çok dinledik. Birincisinin müddeti dolduğuna göre istediğim zaman satabilirim. Bu benim kanuni hakkım. Gelelim ikincisine... Verin bakayım, neye benziyor?”

Kocakarı delikanlının uzattığı paketi aldı. İncelemek üzere içerideki bir odaya geçti.

Raskolnikov, “Burası dairenin ikinci odası olmalı,” diye düşündü. “Hem hazine hem de yatak odası...”

Tefeci kadın biraz sonra geri döndü. Elindeki paketi göstererek, “Siz üniversiteli takımı hep böyle eften püften şeylerle gelirsiniz...” dedi. “Şunun yenisi kuyumcudan bir buçuk rubleye alınabilir.”

Delikanlı öfke ile bağırdı:

“Ne?! Sizde hiç insaf yok mu? Sahtesi bile bu paraya alınmaz!”

Sonra birden bire yumuşadı. Yapacağı işi düşünerek, “Sayın Alyona İvanovna, lütfen insafly olun. Anne yadigarı, benim için çok değerli o. Dört ruble verin yeter. Paranızı faiziyle birlikte getirip onu geri alacağım.”

“Pöf! Hep aynı teraneler. Bıktım sizden! Faizini peşin ödemek şartı ile bir buçuk ruble. İşinize gelirse...”

Delikanlı kocakarının boğazını sıkmamak için kendisini zor tuttu. Kaba ve sert bir sesle, “Peki!” dedi, “Öyle olsun... Verin parayı, ama en kısa zamanda onu sizden geri alacağım!”

Kocakarı sırtarak elini cebine soktu, fakat para yerine bir tomar anahtar çıkardı. Arkasını dönüp kasanın anahtarını seçti. Tekrar iç odaya girip kapısını kapadı. Holde bir başına kalan Raskolnikov, dikkatle kulak kabarttı. Kadının anahtarla çekmeceyi açtığı duyuluyordu.

“Para kasası yatağının başucunda olmalı...” diye geçirdi içinden. “Hımm... Demek anahtarları sol cebinde taşıyor. Hepsi bir arada ve çelik bir halkaya takılı. Bir tanesi çok büyük ve ağız dişli. Kasanın anahtarı bu olsa gerek.”

Tefeci kadın geri döndü.

“İşte paranız, efendim! Ruble başına ayda on kopek hesabıyla peşin faiziniz bir buçuk ruble için on beş kopek ediyor. Madem daha önce getirdiğiniz rehinin satılmasını istemiyorsunuz, onun için ödediğim iki rublenin de faizini almak zorundayım. Yirmi kopek de o ettiğine göre, toplam otuz beş kopek alıyorum. Geriye bir ruble on beş kopek kalıyor. Buyurun paranızı.”

Delikanlı itiraz etmedi. Parayı alıp cebine koyarken, “Alyona İvanovna,” dedi. “Eğer beklediğim para gecikirse, size daha kıymetli bir şey getireceğim. Gümüş bir sigara tabakası. Çok güzel işlemleri var, antika bir parça...”

“Hele siz parçayı getirin bakalım, o zaman konuşuruz.”

Raskolnikov gitmek için izin isterken, elinden geldiğince rahat davranmaya çalıştı.

“İzninizle efendim... Siz evde hep yalnız mı oturursunuz? Kız kardeşiniz gelmiyor mu?”

Kocakarı kaşlarını çattı:

“Kız kardeşimden size ne, efendim!”

“Hiç, öylesine sordum işte... Affedersiniz, kötü bir niyetim yoktu. Hoşçakalın Alyona İvanovna.”

“Unutmayın, bir ay sonra ya aldığınız parayı getirirsiniz ya da eşyalarınızdan ümidinizi kesersiniz!”

“Merak etmeyin, efendim. Borcumu getirip eşyalarımı geri alacağım. Onların satılmasını hiç istemem.”

“Siz bilirsiniz. Güle güle.”

Raskolnikov korkunç bir fikir perişanlığı içinde dışarı çıktı. Aklından geçirdiği dehşetli sahneler kalbini cendere gibi sıkıyordu. Zor nefes alıyordu.

Merdivenden inerken, “Aman Tanrım!” diye inledi. “Aklımdan geçen bütün bu şeyler ne korkunç! İmkânı var mı? Bir aydan beri plânladığım bu şeyleri yapabilir miyim? Ben ve cinayet işlemek... Meğer yüreğim kötülüğe nasıl da müsaitmiş...

MARMELADOV

Kaldırımında yürürken sarhoş gibi yalpalıyordu. Ne kadar yürüdüğünü, yolda kaç kişiye çarptığını, durup kendi kendine neler mırıldandığını hiç hatırlamıyordu. Kendine gelip de başını kaldırdığı zaman, bir meyhanenin önünde olduğunu fark etti. Tam o sırada iki sarhoş birbirine tutunarak ve küfürler savurarak dışarı çıkıyorlardı.

Raskolnikov hiç tereddüt etmeden açık kapıdan içeri girdi. İki gündür ağzına bir lokma bir şey koymamıştı, fakat açlıktan ziyade, susadığını hissetti. Merdivenlerden inip karanlık ve pis bir köşede, ıslak bir masanın başına oturdu.

Garsona seslendi:

“Soğuk bir bira!”

Daha önce meyhaneye hiç gelmemişti. İçkiden ve sarhoşlardan nefret ederdi.

Dolu bira bardağını başına dikti. Bir solukta hepsini içti. Aklından geçen her şeyi bir anda unutmak, iç sıkıntısından kurtulmak istiyordu. Aç midesini dolduran bira hemen tesirini gösterdi. Baş dönme, etrafı bulutlanmaya başladı:

“Hepsi de saçma! Telaş edecek, korkacak ne var? Petersburg bir mikroptan temizlenecek! Mikrop ölecek, ama ben dirileceğim.”

Çevresine dostça baktı. Birden bire ağır bir yükten kurtulmuş gibi neşe ile gülümsedi, fakat bunun geçici ve hastalıklı bir ruh hali olduğunu içten içe fark ediyordu.

Bu saatlerde meyhanede çok az kişi bulunurdu. Cebinde parası olanlar ve gidecek bir yeri olmayanlar geç saatlere kadar

oturur, birbirini eğlendirirlerdi. İşte, yanlarında bir fahişe olan beş kişilik paralı bir grup gitmeye hazırlanıyordu. Onların gidişinden sonra içerisi iyice sessizleşti. Salonun ortasında önünde bir bardak bira, işçi kılıklı biri ile onun hemen yanında, sandalyede uyuklayan, iyice sarhoş olmuş, redingotlu, iri yarı, kır saçlı bir adam oturuyordu. Kır saçlı adam arada bir uyanır gibi yapıyor, ellerini oynatarak yarım kalan şarkısını tamamlamaya çalışıyordu:

“Bütün yıl... Ne yaptım bütün yıl? Bütün yıl...”

Kimsenin kendisine eşlik etmediğini görerak sinirleniyordu:

“Bütün yılın canı cehennem!”

Biraz ileride tek başına oturan, görünüşü en alt dereceden emekli olmuş bir memuru andıran başka biri daha vardı. Ara sıra içkisinden yudumluyor, derin derin iç geçirerek çevresine bakınıyordu. Kendisini dinleyecek, derdine ortak olacak birini aradığı muhakkaktı.

Delikanlı meyhane hayatına yabancıydı. Oturduğu oda, ikinci bir odaya açılıyordu. Asıl meyhane bölümü bu ikinci oda idi. On beş yaşlarında, iri yarı bir garson sık sık içeri girerek müşterilere bir istekleri olup olmadığını soruyordu.

Bazen bir toplulukta iradeniz dışında, tamamen hislerinize ve iç sezinize uyararak birine yakınlık duyar, onunla dost olmak istersiniz. İşte, Raskolnikov da bu yalnız başına oturan, memur emeklisi kılıklı adama karşı ilgi duymaya başladı. Memur da bunu fark etmiş, gülümseyerek selâm vermişti. Öyle ki çağırılmak için can atıyordu.

Meyhaneci çırağı adamın yanından geçerken, memnuniyetsiz bir tavırla yüzünü buruşturdu. Anlaşılan onun bir an önce çıkıp gitmesini istiyordu. Raskolnikov çırağın bu hareketine çok kızmakla beraber, sesini çıkaramadı.

Memur görünüşlü adam elli elli beş yaşlarında, orta boylu, şişmanca, tepesi dazlak, küçük gözlü, sürekli içmekten morarmış

olmasına rağmen sempatik yüzü biriydi. Bakışları parlaktı, fakat zekâ alametlerinden çok delilik alametleri gösteriyordu. Sırtındaki yırtık frakın nasıl olduysa, bir düğmesi sağlam kalmıştı. Adam, nezaket kurallarına aykırı davranmak istemiyormuş gibi, bu tek düğmeyi ilikli tutuyordu.

Ümit etmekle beraber davetin karşıdan gelmediğini gören kır saçlı adam nihayet gözlerini Raskolnikov'a dikerek gür ve sade bir sesle söze başladı:

“Muhterem efendim, sizinle edep ve terbiye dairesinde konuşma cesareti gösterebilir miyim?”

Meyhaneci çırağı alaylı bir kahkaha ile onun sözünü kesti, fakat adam hiç kızmadı. Aynı nezaketle devam etti:

“Kılık kıyafetiniz her ne kadar iyi değilse de tecrübelerime dayanarak tahsilli biri olduğunuzu söyleyebilirim. Ayrıca, içkiye alışık bir genç olmadığınızı, buraya sırf sarhoş olmak için gelmediğinizi de biliyorum. Bendeniz bilgi ile fazilete daima saygı duymuşumdur. Efendim, ben de tahsil görmüş bir insanım. Dokuzuncu dereceden bir memurum. Soyadım Marmeladov'dur. Zatı âliniz de bir devlet dairesinde mi çalışıyorlar?”

Delikanlı hiç beklemediği bu nezaket karşısında şaşırıldı. Hele yaşlı bir kimseden saygı görmesi...

“Hayır, efendim. Okuyorum,” diye mırıldandı.

Kır saçlı adam bu nazik cevaptan cesaret alarak şişesini ve bardağını eline alıp ayağa kalktı.

“İzninizle efendim.”

Sendeleyerek delikanlının masasına doğru ilerledi. Sarhoştı, ama dengesini kaybetmiyordu. Kazasız, belâsız gelip boş sandalyeye oturdu.

“Öğrenci... Evet, tahmin etmiştim. Tecrübe, efendim.”

Aklını övmek anlamında parmağıyla alınını gösterdi. Kırk yıllık dost gibi ateşli ateşli anlatmaya başladı:

“Ah, efendim! Fakirliğin gözü kör olsun. Evet, fakirlik... Ayıp değil, ama iyi bir şey de değil. Sarhoşluğun da fazilet olmadığını bilirim, fakat sefalet... Sefalet yok mu, efendim! İşte o ayıptır. Fakirlikte yaratılıştan gelen soyluluğunuzu koruyabilirsiniz, ancak en soylusu bile sefaletin kucağına bir kere düşmeye görsün... Cemiyet fakire acır da sefilini affetmez. Buna hakkı da yok değil. Onun içindir ki sefili sopa ile kovalamaz da süpürge ile süpürürler! Niçin, bilir misiniz muhterem efendim? Onu daha da alçaltmak için... Şu anda neden meyhanedeyim? Müsaadenizle bunun cevabını yine ben vereyim: Kendimi daha alçak göstermek için! Fakat karım gerçek bir hanımefendidir. O bana hiç benzemez. Tam bir ay önce, ne oldu biliyor musunuz? Bay Lebezyatnikov karımı dövdü. İzin veriniz de merakımı gidermek için sorayım: Siz hiç Neva ırmağı üzerinde hayvan taşıyan, döşemesi, çok affedersiniz, sidikli samanla örtülü kayıklarda gecelediniz mi?

“Hayır.”

“O halde henüz sefalete düşmemişsiniz demektir. Halinize şükredin, efendim. Oysa ben, orada yatıyorum! Hem de beş gecedir.”

Meyhaneci çırağı lafa karıştı:

“Haydi oradan, maskara herif! Madem memursun da neden işe gitmiyorsun?”

Marmeladov soruyu soran Raskolnikov’muş gibi ona döndü:

“Neden mi işe gitmiyorum, muhterem efendim? Bu sorunun cevabını vermek için yine karıma döneceğim. Lebezyatnikov, karımı dövmek için evimize girdiği zaman, ben ne yapıyordum dersiniz? Kolumu bile kaldıramayacak kadar sarhoş halde yatıyordum. Adam evime giriyor, karımı dövüyor ve ben bir şey yapamıyorum. Bu bir erkek için ne utanç verici bir şeydir, bilir misiniz? Sarhoşluğumun sebebine gelince... Affedersiniz! Aca-

ba hiç başınıza geldi mi? Şey gibi... Yani, umudunuz olmadan birinden borç para istemek gibi...”

“Ne demek umudunuz olmadan?”

“Evet. Vermeyeceğini önceden bilerek... Meselâ şu parası olan komşunuzun, şu herkesten saygı gören vatandaşın size asla borç vermeyeceğini bile bile yine de karşısına dikilip yalvardığınızı oldu mu?”

“Madem vermeyeceğini biliyorsunuz, neden gidiyorsunuz?”

“Ah, sevgili efendim... Sefalet insanı işte böyle alçaltır. Gidecek başka yeriniz yoksa, bütün kapılar yüzünüze kapanmışsa... Çünkü öyle bir an geliyor ki mutlaka bir yere gitmeniz gerekiyor. Mesela, biricik kızım bize ekmek parası bulmak için karakola vesika almaya gittiği zaman ona, “Dur!” diyemedim. Onunla birlikte ben de gittim.”

İşçi kılıklı adamlarla meyhaneci çırağı kıs kıs gülmeye başladılar.

Marmeladov, “Zararı yok, efendim!” dedi. “Ben böyle alaycı gülümsemelerden sıkılmam, çünkü artık herkes her şeyimi biliyor. Dedim ya, sefalet kapıyı çalınca fazilet bacadan kaçır! Şimdi soruyorum size, söyleyebilir misiniz? Hayır, hayır... Daha uygun kelimeler seçmeliyim. Acaba söylemeye cesaret edebilir misiniz? Şu anda, bana bakarak domuz olmadığımı söylemeye cesaret edebilir misiniz?”

Delikanlı cevap vermedi.

Marmeladov gülüşmelerin kesilmesini bekledi.

“Öyle olsun...” diye devam etti. “Farz edin ki ben bir domuzum! Fakat karım... O, bir domuz karısı olmayı hiç hak etmemişti. Tam anlamıyla bir hanımfendidir. İyi eğitim görmüş, terbiyeli, yüksek rütbeli bir subay kızıdır. Ah, o kadar iyi bir insandır ki tek kusuru bana acımaması, beni affetmemesi. Halbuki her insan affedilmeyi ve sevdikleri tarafından kabul görmeyi ister. Evet, efendim... Tekrar ifade etmeme izin verin. Karım gerçekten iyi

eğitim görmüş, soylu bir hanımefendidir. Fakat âdil değildir, çünkü adalet sahibi biri pişman olmuş bir kimseyi cezalandırmak yerine affetmeyi tercih eder, fakat karım öyle yapmadı. Başıma çullanıp saçlarımı yoldu. Bunu istediğinden değil, kızgınlığından yaptığını biliyorum. Neyse, söylemeye bile değmez. Ah, Tanrım! Hayatta kimse bana acımadı. Demek ben acınmaya değmeyen bir hayvanım!”

Meyhaneci Çırağı:

“Ha şunu bileydin!”

Marmeladov başını yumruklayarak, “Evet, ben bir hayvanım efendim! Herkes bildiğine göre, saklamaya ne hacet... Hayır, ‘hayvan’ tabiri bile benim gibi bir mendeburu anlatmaya yetmez. Ben bir domuzum, muhterem efendim! Affınıza sığınarak bu kelimeyi sarf ediyorum. Düşünebiliyor musunuz, ben karımın çoraplarını bile içkiye vermiş bir domuzum! Evet efendim, eğer ayakkabılarını satıp içkiye verdiğimi söyleseydim bu yine mantıklı bir şey olurdu. Sadece çoraplarını mı? Hayır! Keçi kılından örölmüş atkısını da satıp içkiye verdim efendim! Kendi atkımı değil, yanlış duymadınız. Ona hediye edilmiş olan tiftik atkıyı içkiye verdim. Soğuk bir odada oturuyoruz efendim. Ne sobamızı tutuşturacak odunumuz ne de gecemizi aydınlatacak çıramız var, muhterem efendim. Karım bu kış üşüttü. Öksürürken kan tükürüyor. Fakirlik değil bunun adı! Buna fakirlik değil, sefalet denir! Küçücük üç yavrumuz var. Ne yer ne içerler, bilmem... Onlara da karıma da büyük kızım, hani şu vesika ile kazanan talihsiz kızım bakar.”

Marmeladov acıma dilenen bakışlarını Raskolnikov’a dikti:

“Delikanlı, daha siz buraya girerken yüzünüzde iyi bir insanın çizgilerini okudum... Evet, siz sefalete düşmüş birini hor görmeyecek kadar asil duygulu bir gençsiniz. Belki paçavralar içindesiniz, ama ne demişler; altın yere düşmekle pul olmaz. Evet saygıdeğer delikanlı, ben de bir zamanlar iyi duygular ta-

şıyan bir insandım. Karımla da bu yüzden evlendim. Üç küçük yavrusu ile birlikte onu dul aldım. Kızlığında bir piyade subayına âşık olup evlenmiş. Ailesi bu evliliğe karşı olduğu için bir gece bohçasını koluna takıp gizlice evden kaçmış ve sevgilisine teslim olmuş, fakat kader bu ya, adam hayırsız çıkmış. Kumar illetinden bir türlü kurtulamamış. Alacaklıları onu mahkemeye vermişler. Meslekten kovulmuş ve buna dayanamayıp ölmüş. Hayatının son günlerinde zavallı Katerina Ivanovna'yı dövmeye başlamış. Çok gururlu bir kadın olan Katerina derdini kimselere açmamış. Evet efendim, karım son derece gururlu bir kadındır. Aç kalır, ama kimseden bir dilim ekme istemez. Kocasının ölümünden sonra üç yavrusu ile birlikte ücra bir köşede, koyu bir sefaletle düşmüş. Ailesinin onu reddettiğini daha evvel arz etmiştim. Tam o sıralarda ben de karımı kaybetmiş, on dört yaşındaki kızım tek başıma kalmıştım. Katerina İvanovna'ya evlenme teklifinde bulundum. Kabul ettiği takdirde üç yavrusuna da bakacağımı söyledim. Ağlayarak razı oldu, çünkü gidecek başka yeri, tutunacak başka dalı kalmamıştı. Tam bir sene boyunca kocalık ve babalık görevimi en iyi şekilde yerine getirmeye çalıştım. Şu merret (Eliyle şarap şişesini gösterdi.) hiç ama hiç elimi sürmedim. Karım ve çocuklarım bana saygıda kusur etmiyorlardı. Katerina İvanovna çok iyi bir ev hanımıdır, biliyor musunuz? Çok güzel yemekler yapar. Son derece tutumludur. Temizlik hususunda aşırı derecede titizdir. Bir gün olsun gömleğim kolasız, kıyafetim ütüsüz işe göndermemiştir.

Ah saygıdeğer delikanlı, onlar ne güzel günlerdi. Küçük yerlerin kötü bir huyu vardır. Devlet memuruna saygı duyar, fakat gizliden gizliye de onu kıskanırlar. Yüzüne güler, arkandan dedikodunu yaparlar. Derken, bir iftiraya kurban gittim. Avukat tutacak param, bana arka çıkacak yüksek dereceli bir devlet büyüğüm olmadığı için işimi kaybettim. Karım suçlu olup olmadığını sormaya bile lüzum görmeden bana hakaret-

ler yağdırdı. Çocuklarımın önünde küçük düşürdü. Eğer böyle yapmayı bana güvenseydi, ekmeğimi taştan çıkarıp onları aç bırakmazdım. Hakaret gören ve başındaki saçları yolunan adam ne yaparsa ben de onu yaptım efendim; kendimi içkiye verdim. Tabii bana kızacaksınız ve kızmakta da haklısınız. Demek ki ben mayası bozuk bir adamım.

Bu arada, birinci karımdan olan kızım büyüdü. Çelimsiz ve sıska bir şey, ama annesinden gelen doğal bir güzelliği var. Huyu da yine annesinden kalma; yumuşak başlıdır. Hiç kimseye, hiçbir şey yüzünden kızmaz. Zavallı çocuk! Üvey annesinden dayak yediği ve türlü hakaretler gördüğü halde, ona saygıda kusur etmez. Onun yavrularını da öz kardeşleri gibi sever ve korur. Kızım neden vesikalı oldu, bilir misiniz? Üvey annesine ve kardeşlerine bakmak için! Evet efendim, o kendini ailesine feda etti. Diyorlar ki, 'Namuslu çalışarak da geçimini sağlayabilirdi.' Ah, şu insanlar! Ne de peşin hükümlü oluyorlar... Kızım bunu denemedi mi sanıyorlar? Denedi efendim. Hem de son ana kadar denedi. Yüksek bir eğitim görmediği için ancak elinden hizmetçilik veya işçilik geliyordu, fakat onu da çok gördüler. Devlet müşaviri İvan İvanoviç'e diktiği yarım düzine gömleğin parasını alamadığı gibi, yakaları iyi oturmamış diye hakaret gördü. O zaman karım Katerina İvanovna kızımın karşısına geçip şöyle bağırdı:

'Hazır yiyici! Evimizde bedavadan yiyip, içip ısınıyorsun! Senin gibi kızlar kolay yoldan para kazanırken, sen miskin miskin oturuyorsun!'

Ah efendim! Üç gün boyunca bir lokma ekmeğe girmeyen evde yiyip içecek ne vardır? Derken, zavallı Sonya alçak sesle şunları söyledi:

'Ne yapayım Katerine İvanovna? Kolay para kazanmak için kötü yola mı düşeyim?'

Saklamaya ne hacet, efendim... Ben o sırada sarhoş ve sızmış bir halde yatıyordum. Bu talihsiz kulaklarım söylenenlerin hepsini duydu.

Katerina İvanovna alaycı bir sesle, 'Bunda utanılacak ne var? Bizi buna mecbur eden devlet, cemiyet utansın. Şu güzelliğe bak, elindeki hazineyi değerlendiremiyorsun!' dedi.

Sonya zayıf, cılız bir kızdır; ama sarışın ve güzel gözlü bir ceylândır. Zaten kötü bir kadın olan ve poliste hayli sabıkaları bulunan komşumuz Darya Fransovna ev sahibi aracılığıyla üç defa kızcağızın ağzını aramıştı.

O kötü niyetli kadına kızabilirim, ama Katerina İvanovna'ya? Hayır efendim, çünkü bu sözleri söylerken aklı başında değildi. Sinirleri bozuk, hasta olduğu bir sırada aç çocuk ağlamalarını duyup kendini kaybetmişti.

Nihayet saat altıya doğru... Evet iyi hatırlıyorum, saat altıya doğru Sonya evden çıktı. Saat dokuzaya doğru döndü. Hiçbir şey söylemeden, Katerina İvanovna'nın yanına gitti. Onun eline otuz ruble sıkıştırdı. Başını yerden kaldırmadan gidip yatağına yattı. Yorganın altına girdi ve yüzünü duvara döndü. Hıçkırıkları duyulmuyordu, ama bütün vücudunun sarsıldığı görülüyordu. Bense ölü gibi yattığım yerden kımıldayamıyor, fakat her şeyi görüyor ve duyuyordum.

Katerina İvanovna paraları koynuna sakladıktan sonra, bir aralık Sonya'nın yatağına gitti. Kızın ayaklarını öpüp teşekkürler etti. Sonra ikisinin birbirine sarılıp kucaklaştıklarını ve aynı yatakta birlikte uyduklarını gördüm. Evet delikanlı! Bütün bunları şu kör olası gözlerimle gördüm ve yaşadım!"

Marmeladov boğazına bir şey düğümlemiş gibi hırıldayarak sustu. Sonra boşalan kadehini hızla doldurdu ve bir dikişte bitirdi.

Yavaş yavaş ve tane tane devam etti: